

2025-03-28

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: ALLM 2024/359

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer S2024/02115

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET "ETT SPRÅKKRAV FÖR SPRÅKUTVECKLING", SOU 2024:78

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten är positiv till förslagen i utredningen. Det är bra att förslagen innebär att arbetsgivare ska arbeta språkutvecklande och att de kompenseras för det. En förbättring av äldreomsorgens kvalitet och arbetsmiljö påverkar stora grupper av kvinnor, inte minst utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden, vilket ökar regeringens möjlighet att uppnå de jämställdhetspolitiska målen.

Synpunkter på utredningens förslag

Utredningen konstaterar att det förekommer språkproblem i äldreomsorgen i stora delar av landet och innebär negativa konsekvenser för såväl omsorgstagarens trygghet och säkerhet som omsorgspersonalens arbetsmiljö. För att komma till rätta med dessa problem föreslår utredningen ett antal åtgärder som syftar till att bidra till en förbättrad, god och enhetlig språknivå i äldreomsorgen. En av åtgärderna är att det införs ett språkrav i socialtjänstlagen (2001:453), förkortat SoL. Språkravet innebär att arbetsgivarna ska arbeta för att omsorgspersonalen har en nivå av kunskaper i svenska språket som är relevanta för de omsorgsinsatser som de genomför i äldreomsorgen.

Utredningen föreslår också att det införs ett statsbidrag – kallat svenskalyftet – som syftar till att stimulera arbetsgivarna till, och ge dem goda förutsättningar för, att utveckla språkutvecklande arbetsplatser samt ge den personal som behöver det möjlighet att studera svenska på arbetstid.

Även om bristande språknivå kan påverka kvalitet och arbetsmiljö i äldreomsorgen vill Jämställdhetsmyndigheten framhålla att omsorgskvalitet och arbetsmiljö även påverkas av de generella utmaningarna med kompetensförsörjning och hög arbetsbelastning inom äldreomsorgen.

Ett språkrav inför i socialtjänstlagen

Äldreomsorgens personal är till övervägande delen kvinnor. Även bland omsorgstagarna är kvinnor överrepresenterade, liksom bland anhöriga som vårdar äldre. Ett språkrav inom äldreomsorgen kan vara en faktor som höjer kvaliteten inom

äldreomsorgen för omsorgstagare och anhöriga samt förbättrar arbetsmiljön för personalen. Ett språkrav kan därför vara positivt för jämställdheten eftersom det förbättrar villkoren för kvinnodominerade grupper.

Om språkravet hade varit kopplat till anställning hade det kunnat fungera utestängande för utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och därmed negativt för jämställdheten. Om arbetsgivare behöver investera mer i språkutveckling kan det också påverka vilka som anställs och hur arbetsvillkor förändras. Men eftersom utredningen inte föreslår att kraven vid anställning ska förändras, utan i stället att arbetsgivaren ska arbeta för att höja språknivån hos personalen kan språkravet var en reform som stärker gruppen utrikes födda kvinnor. Utredningen föreslår också att statsbidrag införs som kompensation för arbetsgivarens kostnader. Jämställdhetsmyndigheten ställer sig därför positiv till ett språkrav i äldreomsorgen i enlighet med utredningens förslag

Svenskalyftet – ett stimulansbidrag till språkutveckling

”Svenskalyftet” innebär att verksamheterna ska kunna få statsbidrag för att kunna avsätta tid för språkutvecklande insatser på arbetsplatsen. Enligt ett flertal studier, bland annat Jämställdhetsmyndighetens egen studie *Mellan tillit och misstro*¹, har många i gruppen utrikes födda kvinnor svårt att tillägna sig kunskaper i svenska i ordinarie SFI-undervisning, bland annat beroende på brist på koppling till arbetsmarknaden. Utredningens förslag om ”Svenskalyftet” är ett stöd till arbetsgivare att bedriva språkutvecklande insatser för personal som både är nyanställd och redan anställd. Förslaget kan därför möta de behov som Jämställdhetsmyndigheten har identifierat hos gruppen utrikes födda kvinnor att språkkunskaper bäst utvecklas i ett verksamhetsnära sammanhang tillsammans med svenskspråkiga kollegor. Jämställdhetsmyndigheten ställer sig positiv till förslaget om ”Svenskalyftet” under förutsättning att statsbidraget utformas så att det inte blir svårt för kommuner att rent administrativt söka medel för att kompenseras för merkostnader av de nya reglerna.

För Jämställdhetsmyndigheten

Annika Karlsson Hillve
Avdelningschef

Bosse Parbring
Enhetschef

¹ *Mellan tillit och misstro - utrikes födda kvinnor om sina behov och hinder i relation till arbetsmarknads-etablering (2023:5)* Jämställdhetsmyndigheten